

**С.Л. Безручук, к.е.н., доц.**

*Житомирський державний технологічний університет*

## **АЛГОРИТМ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ІНФОРМАЦІЇ В ЗВІТНОСТІ**

*Проаналізовано основні підходи до оцінки якості інформації та розроблено алгоритм оцінки якості інформації в звітності. Визначено, що якісні характеристики інформації зумовлюють її корисність для користувача, а також, що інформація повинна бути правдивою, неупередженою та достовірною, особливо та, що відображена у фінансовій звітності. Для визначення якості показників звітності важливе значення має стан джерел інформації, забезпечення аналітичної служби правдивою інформацією. Аналіз стану бухгалтерської звітності дозволяє зробити висновок про те, що рівень постановки бухгалтерського обліку на багатьох підприємствах та в організаціях, і особливо в малому підприємстві та сільському господарстві, досить низький.*

*Запропонований алгоритм оцінки якості інформації в звітності дозволяє зробити висновок про те, що, перш за все, інформація повинна бути цінною для підприємства, а під час проведення оцінки рівня суттєвості її слід оцінити з точки зору її придатності для прийняття рішень усіма потенційними користувачами.*

**Ключові слова:** *якість інформації; оцінка якості інформації.*

**Актуальність дослідження та постановка проблеми.** Останні десятиріччя характеризуються подальшими глобалізаційними процесами, підвищеною увагою до питань екологічної безпеки і соціальної відповідальності. Усі ці процеси не оминають і таку важливу сферу, як бухгалтерський облік. Спостерігається тенденція організації на підприємстві багатоцільових облікових систем, зумовлена потребою забезпечити групи користувачів необхідною обліковою інформацією з одночасною підтримкою високого рівня ефективності та економічності облікових процесів, з одного боку, та забезпеченням високої якості бухгалтерської інформації, з іншого. Якість облікової інформації характеризується рядом характеристик та вимог до неї, оцінюється відповідно до потреб та вимог користувачів у конкретний момент часу.

Якісні характеристики інформації зумовлюють її корисність для користувача. Вважається, що для прийняття ефективних управлінських рішень керівник підприємства має оперувати правдивою, неупередженою та достовірною інформацією, особливо це стосується інформації, відображеної у фінансовій звітності, яка в умовах ринкових відносин, з розвитком різних форм власності, розширення кола користувачів бухгалтерської інформації, набуває все більшого значення. Достовірність аналізу фінансового стану, можливість об'єктивної оцінки результатів діяльності організації за допомогою системи показників її фінансової

незалежності та стійкості, рентабельності, ліквідності активів, забезпеченості власним капіталом, оборотності активів також повністю залежать від якості та повноти звітної інформації, надання її користувачам всіх необхідних для аналізу даних.

Проте досить часто за результатами діяльності підприємства, відображеними у фінансовій звітності, виявляють помилки, неузгодженість та інші недоліки. Сьогодні прослідковується ситуація, коли управлінський персонал намагається «прикрасити» звітність підприємства з метою підвищення його інвестиційної привабливості та кредитоспроможності, вводячи в оману багатьох користувачів. Тому досягнення якості фінансової звітності є однією із найголовніших проблем сучасних бухгалтерів.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Питанням інформаційного забезпечення аналітичної роботи на підприємстві присвячено багато наукових праць таких вчених, як Г.І. Андреева та А.С. Ярошенко [1], В.П. Бондарь та Ю.В. Бондар [2], О.П. Ратушна [11], І.В. Сіменко [12] та інших, проте залишаються ті, які потребують подальшого вивчення, зокрема щодо оцінки якості інформації в звітності. Адже автори переважно описують основні вимоги до якості інформації, проте не наводять підходів щодо її оцінки.

**Метою дослідження** є розробка алгоритму оцінки якості інформації з урахуванням вимог до неї та її якісних характеристик.

**Викладення основного матеріалу дослідження.** Значення інформації, що використовується в управлінні, має вирішальну роль у забезпеченні ефективності господарської діяльності будь-якого підприємства. Кінцевим етапом облікового процесу є фінансова (бухгалтерська) звітність, яку зобов'язані складати всі підприємства будь-якої форми власності і яка є основним джерелом інформації про його діяльність.

Для визначення якості показників звітності важливе значення має стан джерел інформації. Для того, щоб досягти поставленої мети, працівники апарату управління мають бути впевнені в достовірності даних, тобто інформація повинна бути якісною, чіткою і достатньо обґрунтованою, мати надійне джерело.

Не менш важливим залишається питання забезпечення аналітичної служби правдивою інформацією, оскільки від цього залежить достовірність аналітичних розрахунків. При аналізі результатів діяльності аналітики використовують інформацію вже зведеного характеру, тому дотримання основних вимог до відображення в обліку первинної інформації є суттєвим етапом організації обліку на підприємстві.

Важливим є те, що за допомогою аналізу фінансової звітності можна визначити її якісні та кількісні характеристики, законність, доцільність і достовірність відображення господарських операцій, адже ефективність здійснених аналітичних процедур безпосередньо залежить від якісного інформаційного забезпечення. Більше того, у процесі аналізу здійснюється контроль якості самої інформації.

А.Ф. Виногодова [4] зазначає, що для того, щоб сформувати об'єктивну думку про фінансово-господарську діяльність організації за звітний період, необхідно скористатися інформацією, що міститься в інших формах звітності. Однак не всі статті бухгалтерського балансу розшифровані, навіть частково, в інших формах звітності.

Як уже зазначалося, причиною обмеження обсягу та якості бухгалтерської інформації виступає встановлена сукупність форм фінансової звітності, оскільки національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку передбачають конкретні форми фінансової звітності (введення будь-яких статей підприємством неможливе, окрім передбачених відповідним стандартом (як вписувані)). Проте підприємства всю необхідну інформацію вносять до Приміток до фінансової звітності. Якщо і цього недостатньо, то підприємства складають пояснювальну записку до форми звітності (проте пояснювальну записку складають не всі підприємства), що значно полегшує роботу при проведенні аналізу якості показників звітності.

Аналіз стану бухгалтерської звітності, що надходить до органів державної статистики, дозволяє зробити висновок про те, що рівень бухгалтерського обліку на багатьох підприємствах та в організаціях, і особливо в малому підприємстві та сільському господарстві, досить низький. Тому суттєвість інформації, що міститься в бухгалтерській звітності, викликає сумніви за якісною ознакою.

Типовими помилками, що виявляються при опрацюванні бухгалтерської звітності, є:

— надані форми звітності не відповідають вимогам Наказу про облікову політику;

— наявні арифметичні помилки (наприклад, підсумок балансу не дорівнює сумі підсумків відповідних розділів);

— звіти за різними формами складені в різних одиницях виміру або за різною обліковою політикою;

— статті балансу заповнюються від'ємними сумами, хоча це не передбачено методологією бухгалтерського обліку;

— порушення порядку внесення виправлень при виявленні помилок у бухгалтерському обліку та звітності;

—бухгалтерська звітність складена без даних за відповідний період минулого року, що порушує принцип порівнянності бухгалтерської звітності [6].

Проте, перш ніж користуватися інформацією бухгалтерських звітів, необхідно переконатися в її достовірності, впевнитися у правильності заповнення (наявність обов'язкових реквізитів – назв чи кодів підприємства та його підрозділів, підписів відповідних посадових осіб, дати складання і т. ін.) і точності зроблених арифметичних підрахунків при визначенні окремих показників (підрахунок сум та їх відповідність у різних формах звітності). Узгодженість показників різних форм звітності перевіряють за допомогою прийому порівняння. Деякі показники входять до різних звітних форм, а отже, при правильному складанні звіту обов'язково повинні збігатися [3, с. 22].

І.Ю. Івченко вважає, що вірогідність ризику ухвалення неякісного (збиткового) рішення залежить від якості й обсягу використовуваної інформації. Згідно з цією теорією, за наявності декількох варіантів ухвалення рішення (при рівній прибутковості) обирається таке рішення, при якому вірогідність ризику (коливання) якнайменша. За наявності декількох варіантів з однаковим прибутком вибирається таке рішення, яке засноване на якіснішій інформації. Велика вірогідність виникнення ризику відповідає мінімуму якісної інформації [5].

Таким чином, чим вищою є якість інформації у фінансовій звітності, тим менша ймовірність виникнення будь-яких ризиків, що можуть негативно вплинути на діяльність підприємства.

Показник вважається суттєвим, якщо його нерозкриття може вплинути на економічні рішення зацікавлених користувачів, ухвалені на основі звітної інформації. Визнання підприємством показника суттєвим залежить від характеру показника, його оцінки, конкретних обставин виникнення і багато в чому є суб'єктивним.

Тому бухгалтерська звітність має бути більш істотною і якісною. Суттєвість полягає в тому, що наявність інформації в спотвореному вигляді або відсутність необхідної інформації після її аналітичного опрацювання може вплинути на рішення зацікавлених користувачів. Якість бухгалтерської інформаційної бази передбачає те, що керівники і фахівці фінансово-бухгалтерських служб повинні прагнути до підвищення інформативності та аналітичності бухгалтерської та фінансової звітності, розширяючи пояснення і доповнення до форм звітності, що містить не тільки кількісні, а й якісні показники.

Для аналізу якості показників звітності проводять формальну, арифметичну перевірку та зустрічну перевірку показників фінансової

звітності. Проте, насамперед, слід приділити увагу якісним характеристикам. Інформація, яку отримує аналітичний відділ, повинна відповідати основним її вимогам.

З метою уникнення отримання неякісної інформації або усунення недоліків у процесі її формування розроблено алгоритм оцінки якості облікової інформації (рис. 1).

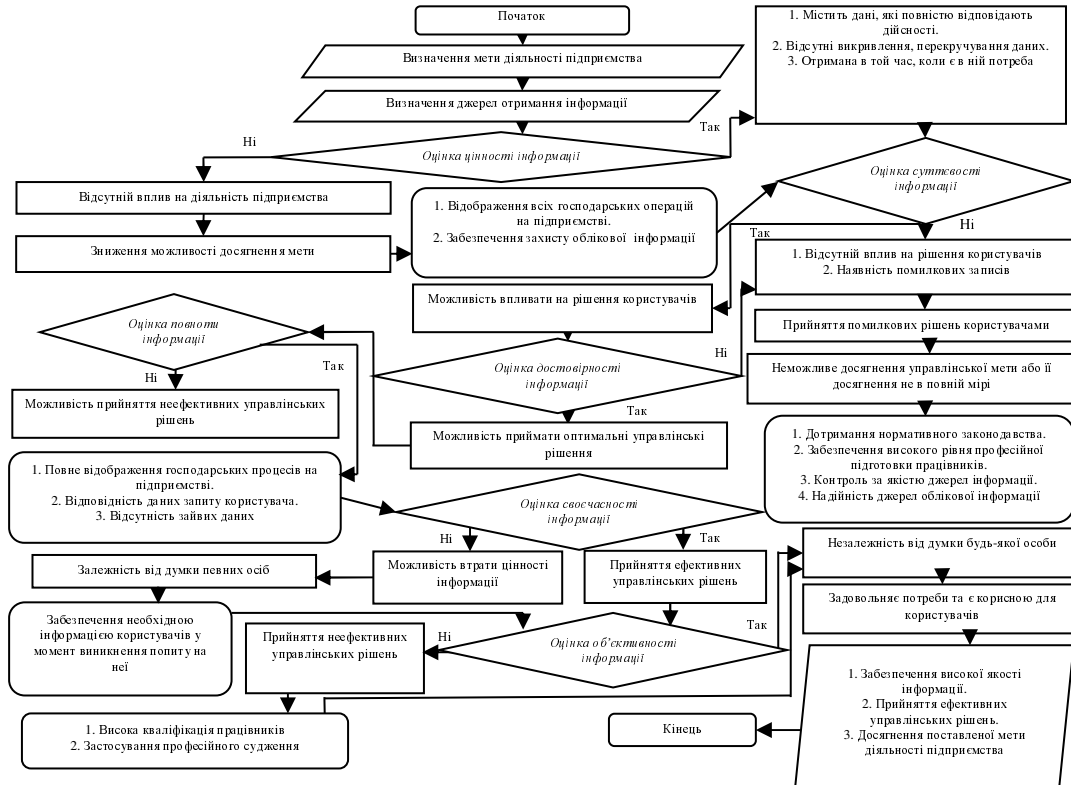


Рис. 1. Алгоритмізація оцінки якості облікової інформації

Виходячи з алгоритму, можна зазначити, що, перш за все, інформація повинна бути цінною для підприємства, оскільки цінність інформації залежить від поставленої мети, для досягнення якої використовується інформація. При проведенні оцінки рівня суттєвості слід виходити з того, що бухгалтерська інформація оцінюється з точки зору її придатності для прийняття рішень усіма потенційними користувачами. Суттєвість залежить від повноти наведеної інформації, оскільки включена до звіту інформація необхідна для істинного відображення даного явища. Якщо інформації бракує або вона має відхилення, це може вплинути на рішення, які ухвалюють користувачі про конкретний суб'єкт господарювання, і наведена в звітності інформація може бути визнана недостовірною. Достовірність інформації можна визначити як її здатність відображати реально діючі об'єкти з необхідною точністю. Варто зазначити, що достовірність інформації є невід'ємним складником цінності, тому що при використанні даних, які не відповідають реальності, управлінська мета може бути не досягнута або досягнута не в повній мірі. Важливим складником є своєчасність інформації, оскільки вона має здатність до старіння – збільшення відмінностей між отриманими даними й реальним часом. Старіння інформації супроводжується зниженням її достовірності. Для уникнення таких ситуацій, інформація повинна бути надана працівникам вчасно для прийняття ними відповідних рішень, що сприятимуть ефективній діяльності суб'єкта господарювання. Не менш важливими якісними характеристиками можна вважати об'єктивність інформації та її корисність, оскільки інформація, яка використовується для прийняття рішень, не повинна залежати від думки інших осіб, за її допомогою можна вирішити поставлені завдання та уникнути будь-яких ризиків у діяльності підприємства.

**Висновки та перспективи подальших досліджень.** Виходячи з вказаного, зазначимо, що для проведення аналізу важливе значення має стан джерел інформації. Інформаційною базою аналізу фінансового стану є бухгалтерська фінансова звітність, тобто система показників, які відображають майновий і фінансовий стан підприємства на певну дату. Управління господарською діяльністю напряму залежить від якісних характеристик інформації, тому для забезпечення реальності показників аналізу необхідно домогтися достовірності, повноти та об'єктивності даних джерел інформації для аналізу і, в результаті, форм фінансової звітності.

Розроблений алгоритм оцінки показників звітності є одним зі шляхів здійснення цього процесу, може бути удосконалений залежно

від вимог конкретних споживачів інформації. Подальшого вивчення потребують питання безпосередньої оцінки якості наведених у звітності показників.

### Список використаної літератури:

1. *Андрєєва Г.І.* До питання якості інформаційного забезпечення аналізу господарської діяльності / *Г.І. Андрєєва, А.С. Ярошенко* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1835>.
2. *Бондар В.П.* Управління якістю та якість в аудиті: шляхи удосконалення / *В.П. Бондар, Ю.В. Бондар* // Аудитор України. – 2012. – Липень. – № 7(201). – С. 11–25.
3. *Бутинець Ф.Ф.* Економічний аналіз : навч. посібник / *Ф.Ф. Бутинець*. – Житомир : Рута, 2003. – 680 с.
4. *Виноходова А.Ф.* Существование и качество информационного обеспечения экономического анализа / *А.Ф. Виноходова, И.Н. Марченкова* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://rae.ru/fs/?article\\_id=7781418&op=show\\_article&section=content](http://rae.ru/fs/?article_id=7781418&op=show_article&section=content).
5. *Івченко І.Ю.* Оцінка якості інформації / *І.Ю. Івченко* // Моделювання економічних ризиків і ризикових ситуацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://ebooktime.net/book\\_249\\_glava\\_41\\_7.1.\\_%D0%9E%D1%86%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0\\_%D1%8F%D0%BA%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96.html](http://ebooktime.net/book_249_glava_41_7.1._%D0%9E%D1%86%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0_%D1%8F%D0%BA%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96.html).
6. *Казакова Н.А.* Экономический анализ: вопросы качества информационного обеспечения / *Н.А. Казакова* // Экономический анализ: теория и практика. – 2008. – № 14. – С. 36–40 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lawmix.ru/bux/44683>.
7. *Попович П.Я.* Інформаційна база аналізу. Вимоги до інформації : підручник./ *П.Я. Попович* // Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. – Тернопіль : Економічна думка, 2001. – 365 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://readbookz.com/book/147/4142.html>.
8. *Ратушина О.П.* Обліково-аналітичне забезпечення аналізу результатів діяльності / *О.П. Ратушина* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://magazine.faaf.org.ua/content/view/1340/35/>.



9. Сіменко І.В. Теоретичні основи аналізу господарської діяльності / І.В. Сіменко // Аналіз господарської діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://pidruchniki.ws/1799071753627/ekonomika/zmistoviy\\_modul\\_teoretichni\\_osnovi\\_analizu\\_gospodarskoyi\\_diyalnosti](http://pidruchniki.ws/1799071753627/ekonomika/zmistoviy_modul_teoretichni_osnovi_analizu_gospodarskoyi_diyalnosti).
10. Юдина Л.Н. Бухгалтерская отчетность организации как источник информации для финансового анализа / Л.Н. Юдина // Финансовый менеджмент. – 2005. – № 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.finman.ru/articles/2005/3/3559.html>.

БЕЗРУЧУК Світлана Леонідівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку та аналізу за видами економічної діяльності Житомирського державного технологічного університету.

Наукові інтереси:

- міжнародні аспекти обліку;
- проблеми викладання бухгалтерського обліку;
- якість бухгалтерської інформації.

Стаття надійшла до редакції 14.05.2014.